

**ALEKSANDAR LEJO RISTANOVIĆ,
OPANČAR**

Mani kolo bez DOBROG OPANKA

Nekada je Čačak imao 36 opančarskih radnji. Sada samo jednu koja opslužuje ceo moravički kraj. Iako je na pragu osamdesetih, ruke i oči ga i danas dobro služe

Aleksandar Lejo Ristanović, starina iz Čačka, odavno ne broji godine. Blizu je osamdesete, ali mu to ne smeta da i danas vreme provodi u maloj radionici kraj Morave, da sedi i strpljivo pravi opanke. Prepliče i upliče kaiševe uštavljene kože, vešto veze po njima kao da su nešto najvažnije na svetu. A njemu verovatno i jesu. Ovi opanci, „kačerci“ kako se u narodu zovu, Ristanovićima su porodična tradicija. I više od toga. Porodicu su odhranili na njima.

Dolazila su i prolazila svakakva vremena. I ona koja nisu poštovala opanak, i ona kada se bez njih nije moglo. Ali se Lejo nije dao. Znao je da sve prolazi, ali da se i štošta vraća. Da će ponovo doći dan kada će se u njima igrati, a možda, ko zna, kada će se mladi svet u njima na ulici ponovo vidati. Sve je više naših ljudi u belom svetu, priča Lejo, koji bi želeli da par opanaka ponesu sa sobom. Da ih i oni, daleko u tuđini, podsete na ognjište, na dedinu kuću koju godinama neće videti.

Gde god došli radost doneli

U selu Gorevnica kod Čačka, pre više od sto godina, živeli su

Milić i Natalija Ristanović. Živeli i pravili opanke. Nadaleko se o njima čulo, ali nije to bilo ko danas, da se na jednom mestu ima radionica, već se sa malo potrebnog alata išlo od kuće do kuće. Gde god bi ih pozvali. Obišli su ceo srez, pa i šire. Nema kuće u kojoj nisu bili rado viđeni i toplo primljeni. Bogatijima su, kaže Lejo, češće pravili nove opanke, a siromašnima su mahom krpili i popravljali. Ali su radost svima donosili.

Porodičnu tradiciju, zanat oca i majke, ubrzo je i Lejo savladao. Seća se da je otac kožu štavio, krojio i prošivao, a mati je bila zadužena za „sitan vez“.

– Imala je tanke prste i mnogo

toga je mogla da išara po opancima – priseća se naša starina. – A znate li kakve su seoske devojke? Svaka je volela da ponesu lep opanak i da u njemu na igranci ili prelu zaigra.

Otac mu je bio dobar majstor a ni Lejo nije bio loš šegrt. Naučio da štavi kožu, da seče kaiševe... Da bi mušterijama bio bliži, Lejo se iz sela preselio Čačak. I taman je lepo sve krenulo, kad dođoše i vremena kada se za opanke nije marilo.

Nema naslednika

– Posle drugog rata svi obuše neku novu obuću. Savremenu, pomodnu i kožnu – priča Lejo. – Opančari ostadoše bez posla, a kako se od nečega moralo živeti,

savladah ja i obučarski zanat.

Počeo je da popravlja cipele, da stavlja flekice i skraćuje štikle, ali mu je na srcu i dalje bio opanak. Eh, kakva je to sreća bila kada seljak side sa planine Jelice i požuri kod Leja da mu izradi opanke. Naučio domaćin na tu obuću, pa ne bi da pod starost išta menja. Tada bi Lejo seo na stoličicu i sa merakom počeo da prepliče, da veze, da uteže i doteruje. Srećom, poslednjih godina ponovo raste zanimanje za ovu vrstu obuće. Čak se i na dalekom Novom Zelandu i Australiji igra folklor u opancima iz Čačka. Ma koliko da privreda i tehnologija napreduju, kolo se i danas najbolje igra u opancima. To kaže čovek koji i sam uživa u igri, pa je i sebi, specijalno za ovu namenu, izradio jedan par.

– Radio sam ih onako po meraku, sa istim zadovoljstvom kao što i kolo igram. Nikad noge ne prepliču tako dobro i „ne čuju“ jasno frulu kao kad se nazuju opanke – tvrdi naš sagovornik.

Jedino mu je žao da posle njega nema nikog da nastavi zanat. Svih ovih godina nije bilo šegrtu i učenika. Svi bi u kancelariju, u fabriku... U opančare – niko. ♦

VEZ ZA ŽIVCE

Priča Lejo da opančar ne može biti svako. Potrebni su za ovaj posao dobri živci i oštro oko. I jedno i drugo ga dobro služi na pragu osamdesete. Pusti muziku, pa polako, prepliče i peva „Znaš li draga onu šljivu ranku“...